

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

На тему «ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ
ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА»

Виконала студентка 4 курсу, групи ОП-61а
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Осауленко Катерина Вікторівна
Керівник: к.е.н., ст. викладач
Мірошніченко О.В.

Суми – 2020 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему:
«Облік та аналіз виробничих витрат підприємства»
студентки Осауленко Катерини Вікторівни

Робота містить 69 сторінок, 8 таблиць, 6 рисунків, а також 8 додатків, список літератури з 46 найменувань.

Актуальність теми дослідження визначається тим, що однією з умов ефективного функціонування підприємства в сучасних умовах розвитку економіки є дослідження витрат підприємства та його діяльності, пошуку нових підходів до вирішення проблеми належного їх відображення в обліку і звітності.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних і практичних аспектів обліку виробничих витрат та методів їх оптимізації, а також розробці шляхів удосконалення.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи бакалавра є процес обліку витрат та методів їх оптимізації на підприємстві ТОВ «Румікуб».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів обліку виробничих витрат та методів їх оптимізації на підприємстві.

При виконанні кваліфікаційної роботи бакалавра були використані такі методи: спостереження, порівняння, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення тощо.

За результатами дослідження сформульовані такі висновки:

- впровадження автоматизованої обробки облікової інформації для ефективного ведення обліку витрат в умовах автоматизація;
- проведення ефективного аналізу витрат, що забезпечить виконання процесів прийняття оптимальних управлінських рішень на базі необхідної інформації для оцінки стану, обсягів та структури витрат підприємства;

- проведення комплексного економічного аналізу, що забезпечить охоплення всіх ланок і сторін господарської діяльності підприємства;
- застосування системи оптимізації витрат, яка включає в себе одночасно організаційну та функціональну підсистеми, тобто використання підприємством комплексних програм зменшення витрат, а не окремих дій.

Одержані результати можуть бути використані підприємством для покращення організації та методології обліку і аналізу виробничих витрат.

Результати роботи пройшли апробацію, а саме: шляхом участі у конференції, а також публікація статті в збірнику наукових праць: “Обліково-фінансові аспекти підприємницької діяльності”.

Ключові слова: облік, витрати, аналіз, методи, оптимізація, вдосконалення, облікова політика, кошторис.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 69 сторінках, зокрема список використаних джерел із 46 найменувань, розміщений на 4 сторінках.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2020 рік.

Рік захисту роботи – 2020 рік.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1 Сутність та класифікація витрат підприємства	9
1.2. Теоретичні основи обліку виробничих витрат підприємства	14
1.3. Методологічні засади аналізу виробничих витрат підприємства	17
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «РУМІКУБ»	20
2.1 Загальна характеристика діяльності ТОВ «Румікуб»	20
2.2 Організація обліку та документування виробничих витрат ТОВ «Румікуб»	24
2.3 Аналіз ефективності витрат ТОВ «Румікуб»	28
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ТА МЕТОДІВ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ У ТОВ «РУМІКУБ»	35
3.1 Шляхи зниження та вдосконалення структури виробничих витрат на підприємстві	35
3.2 Шляхи оптимізації виробничих витрат на підприємстві	37
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43
ДОДАТКИ	48

ВСТУП

Основна складність при управлінні фінансово-економічним станом підприємства в сучасних кризових умовах в економіці та інтеграційних процесів вимагає створення інформаційної безпеки при управлінні витратами. Підприємства під час своєї діяльності повинні отримувати максимальний прибуток, не тільки реалізуючи свою продукцію (товари, праця, послуги) за вигідною ціною, але і знижуючи свої витрати. Якщо зазначений спосіб зростання доходу підприємства залежить, перш за все, від зовнішніх умов його функціонування, зниження витрат – тільки від дій господарюючого суб'єкта, а саме: від організації процесу виробництва, встановлених балансової політики, в правильному порядку відтворення витрат у бухгалтерському обліку, для проведення ефективного аналізу та прийняття на цій основі аргументованих управлінських рішень.

З моменту введення національної системи бухгалтерського обліку відповідно до вимог ринкової економіки та міжнародних стандартів відбулися зміни в організаційних принципах формування витрат на заходи та їх відображення в системі бухгалтерського обліку. На сьогоднішній день бухгалтерський облік і аналіз витрат підприємства, а також його діяльності, вимагає вдосконалення, вивчення нових підходів до вирішення проблеми правильного їх відображення в обліку та звітності.

Облік та аналіз витрат розглядали одні з таких науковців, як Ф.Ф. Бутинець, З.В. Задорожний, С.Ф. Голов, Х.З. Махмудов, В.А. Дерій, Я.Д. Крупка, Л.В. Нападовська, Є. В. Мних, В.Г. Сопко, В.М. Панасюк, Г.О. Партин, В. Ф. Палий, А.М. Турило, М.І. Скрипник, тощо. Звертаючи увагу на ці значні досягнення названих науковців, вважаю, що окремі питання організації та методології обліку та аналізу витрат діяльності підприємств, потребують подальших досліджень.

Широкий спектр завдань і методів їх вирішення, пов'язаних з витратами на промислових підприємствах відображено в наукових роботах багатьох

іноземних і вітчизняних вчених. Але, лишилися питання, які не отримали належного пояснення. Зокрема, ставлення аналізу темпів зміни одноразових та умовно-постійних витрат, визначення оптимальної структури граничних витрат, залишаються невирішеними питання щодо контролю за впливом витрат на конкурентоспроможність підприємства, пов'язаних з проведенням, придбанням і впровадженням нових технологій, нового обладнання, що дозволяє знизити собівартість виробів.

Метою написання дипломної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів витрат підприємства та шляхів їх оптимізації.

Відповідно до поставленої мети були визначені наступні завдання:

- з'ясувати сутність та значення витрати підприємства;
- навести класифікацію витрат підприємства;
- навести загальну характеристику та проаналізувати фінансовий стан ТОВ «Румікуб»;
- проаналізувати витрати підприємства;
- запропонувати шляхи оптимізації витрат підприємства;

Об'єктом дослідження є процес обліку витрат та методів їх оптимізації на підприємстві ТОВ «Румікуб».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів обліку виробничих витрат та методів їх оптимізації на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети та завдань були використані такі методи дослідження: монографічний, розрахунково-аналітичний, індексний, методи аналізу і синтезу.

Інформаційною базою бакалаврської роботи є законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують облік витрат, офіційні статистичні матеріали, посібники, періодична література, бухгалтерська звітність підприємств.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та класифікація витрат підприємства

Діяльність будь-якого виробничого підприємства завжди пов'язана з виробництвом товарів та їх реалізацією, тобто просуванням від виробника до споживача. Виконання цих завдань є неможливим без витрат, адже саме вони забезпечують господарську діяльність суб'єкта господарювання.

Витрати це важлива складна економічна категорія, яка має значний вплив на фінансовий результат діяльності підприємств. Тому інформація про витрати займає лідируючі позиції в системі управління підприємством як в цілому, так і в кожному його структурному підрозділі. Витрати відіграють важливу роль також і тому, що вони є основою для формування цінової політики підприємства, які характеризують рівень технології та організації виробництва, та ефективність діяльності, яка оцінюється шляхом порівняння витрат і результатів господарювання. Вартість витрат має значний вплив на формування фінансових результатів, але також є основою для оцінки ефективності суб'єктів господарювання[30].

Термін "витрати" в економічній літературі має багато визначень. Визначення сутності поняття "витрати" ділиться на дві великі групи-тлумачення, витрат з точки зору бухгалтерського обліку та економічної теорії, один від одного сильно відрізняються. Інтерпретація з економічної точки зору більш пояснюють власний економічний зміст категорії, бухгалтерський розкриває економічні наслідки витрат після закінчення виробничого процесу [4].

Таким чином, у додатку Б узагальнені різні погляди на сутність поняття «витрати».

Аналізуючи вищенаведені визначення сутності витрат, можна зробити висновок, що дослідники облікового напрямку є прихильниками визначення,

яке наведене в НП(С) БО 16. Але варто зазначити, що дане визначення в більшій мірі пояснює наслідки збільшення витрат, ніж їхню економічну сутність. Так як відпуск сировини і матеріалів у виробництво не впливає на зміну розмірів ані активів, ані пасивів підприємства, а супроводжується лише змінами у структурі активів, то вищенаведене визначення витрат передає лише зміст витрат діяльності, які відображаються у свою чергу в Звіті про фінансові результати, а не пояснює сутність категорії «витрати виробництва» на рівні виробничого процесу [4].

Момент реального споживання ресурсів, виконаних робіт чи послуг, під час якого відбувається відтік коштів із підприємства прийнято вважати часом виникнення «витрат першої групи». Під час документального оформлення факту зменшення активів або збільшення зобов'язань виникають «витрати другої групи». «Витрати з економічної точки зору» формуються з метою надання інформації для планування, аналізу та прийняття управлінських рішень, а також для формування цін на продукцію. «Витрати з бухгалтерської точки зору» призначені для розкриття інформації про діяльність підприємства, яку можна у фінансовій звітності певного суб'єкта господарювання [4].

Такі категорії, як «затрати», «видатки» та «витрати» в економічній літературі зазвичай сприймаються як синоніми. Про рівнозначність категорій «витрати» і «затрати» стверджує така група економістів, як М. Булатов, І. М. Поклад, А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, які визначають затрати як суму витрат на формування та використання у процесі виробництва і реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) економічних ресурсів. [5].

На противагу їм виступає інша група авторів, яка чітко розділяє вищенаведені поняття. Найбільш точно та вичерпно поняття «затрати» та «витрати» визначають Г.В. Козаченко, Ю.С. Погорєлов та Г.В. Макухін. На їх думку, «затрати – це вартісний вираз обміну та трансформації ресурсів підприємства, а також їх невідшкодований вихід за межі підприємства» Витрати, у свою чергу, вони визначають «...як неминуві затрати

підприємства, які сформувалися раніше й перетворилися на минулі в цьому звітному періоді». Автори стверджують про подібність цих категорій та звертають свою увагу на те, що за змістом поняття «затрати» ширше за «витрати». Практично всі витрати, крім тих, що списуються у звітному періоді, на їх думку, у бухгалтерському обліку є затратами [5].

Таке різноманіття підходів до визначення фінансових ресурсів підприємства, безумовно, свідчить про багатогранність категорії. З метою об'єднання ключових характеристик цієї непростой економічної задачі було запропоновано авторське визначення витрат – це сукупність виражених у грошовій формі втрат ресурсів (матеріальних, нематеріальних, трудових та фінансових), які використовуються суб'єктом господарювання протягом звітного періоду для здійснення своєї діяльності.

Таким чином, виходячи з визначення, можна сказати, що усі витрати підприємства за видами діяльності поділяються на операційні, інвестиційні та фінансові. На рисунку 1.1 зображено класифікацію витрат підприємства.

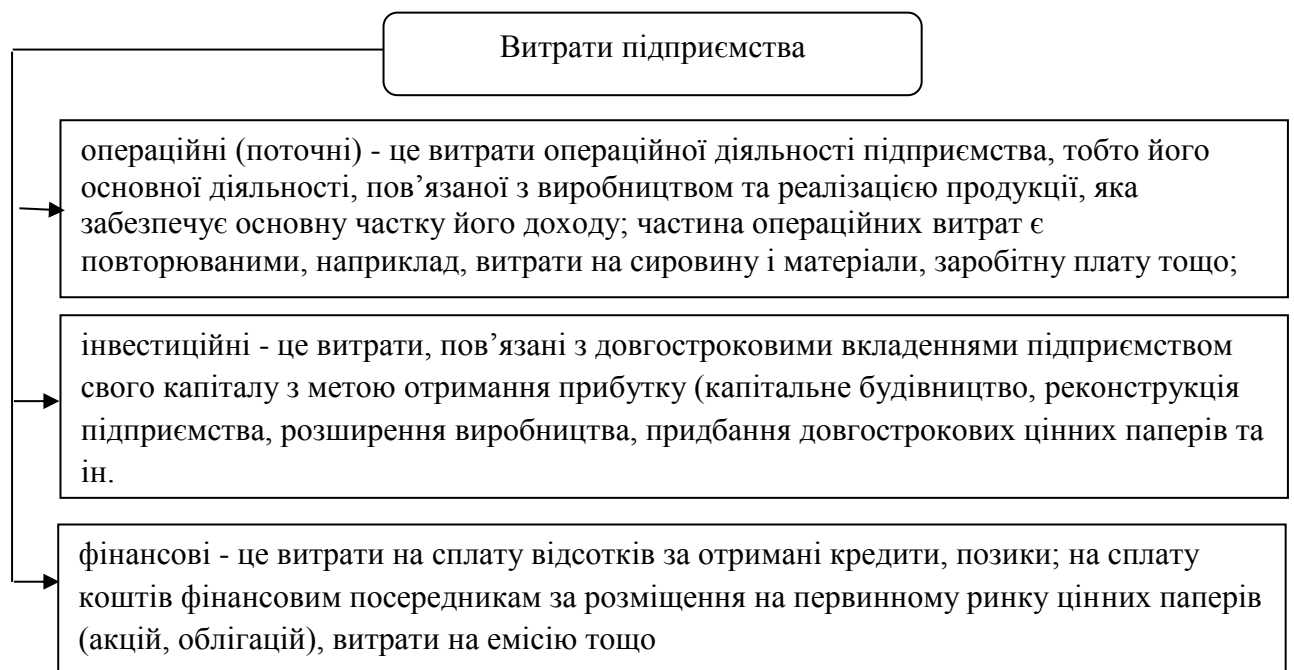

Рисунок 1.1 – Класифікація витрат підприємства [**Ошибка! Источник сылки не найден.**]

Також витрати діляться на бухгалтерські та економічні. Бухгалтерського обліку витрати включають в себе фактичні суми фактично

здійснених витрат підприємства на виплату заробітної плати, купівлю матеріальних і нематеріальних ресурсів, амортизації, платежів за оренду і так далі. Економічні витрати, крім бухгалтерських, відображає неявні витрати підприємства, його власника у вигляді використовуваних земельних ділянок, будівель, інших власних активів, на які формально не несе грошових витрат. Економічні витрати підприємства повинні перевищувати балансову вартість неявних (часто званих "внутрішніми") витрат [1].

Експлуатаційні (операційні) витрати підприємства - це найбільша питома вага і найскладніша структура. Вони можуть бути класифіковані по ряду ознак (рис. 1.2).

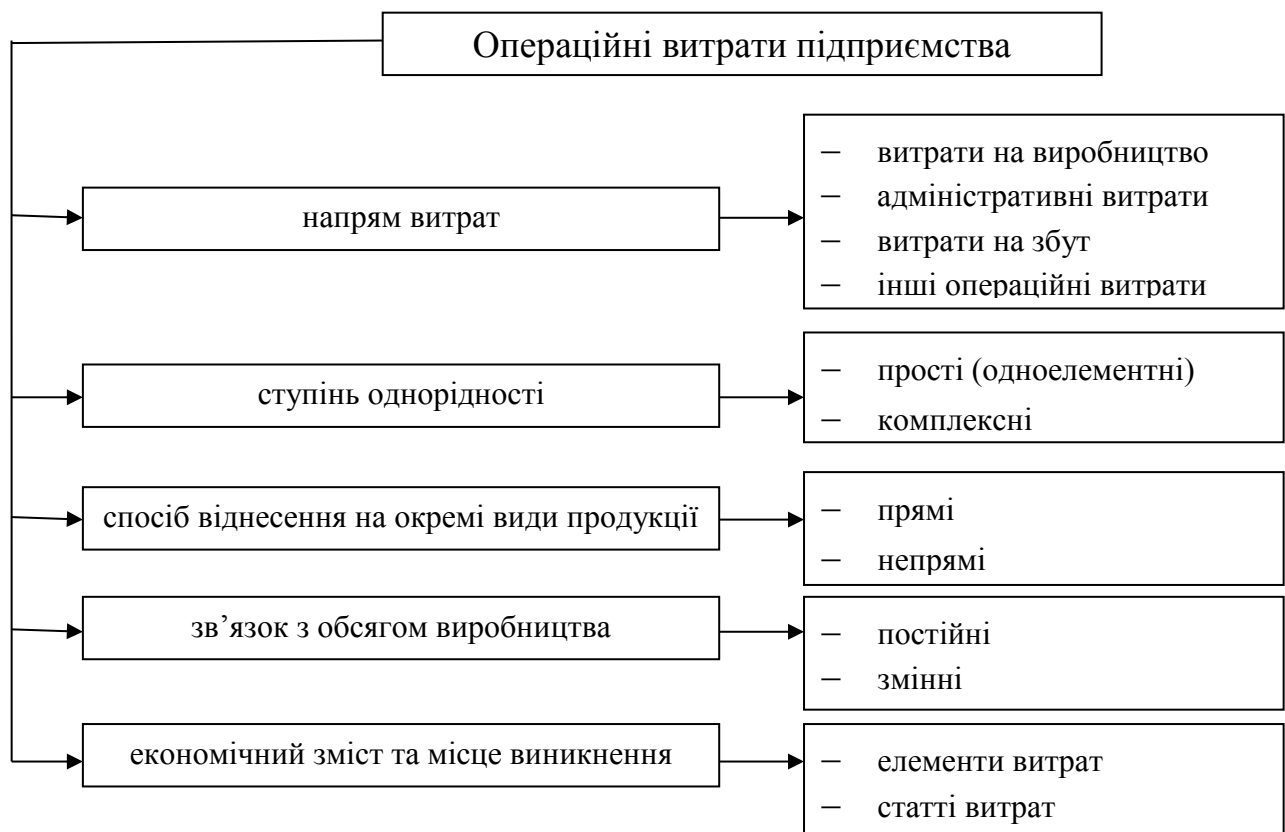

Рисунок 1.2 – Класифікація операційних витрат підприємства

[Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Витрати класифікуються також за економічними елементами та статтями витрат.

За економічними елементами формування витрат відбувається відповідно до їх економічного змісту [15].

До елементів витрат на виробництво можна віднести (рис.1.3).

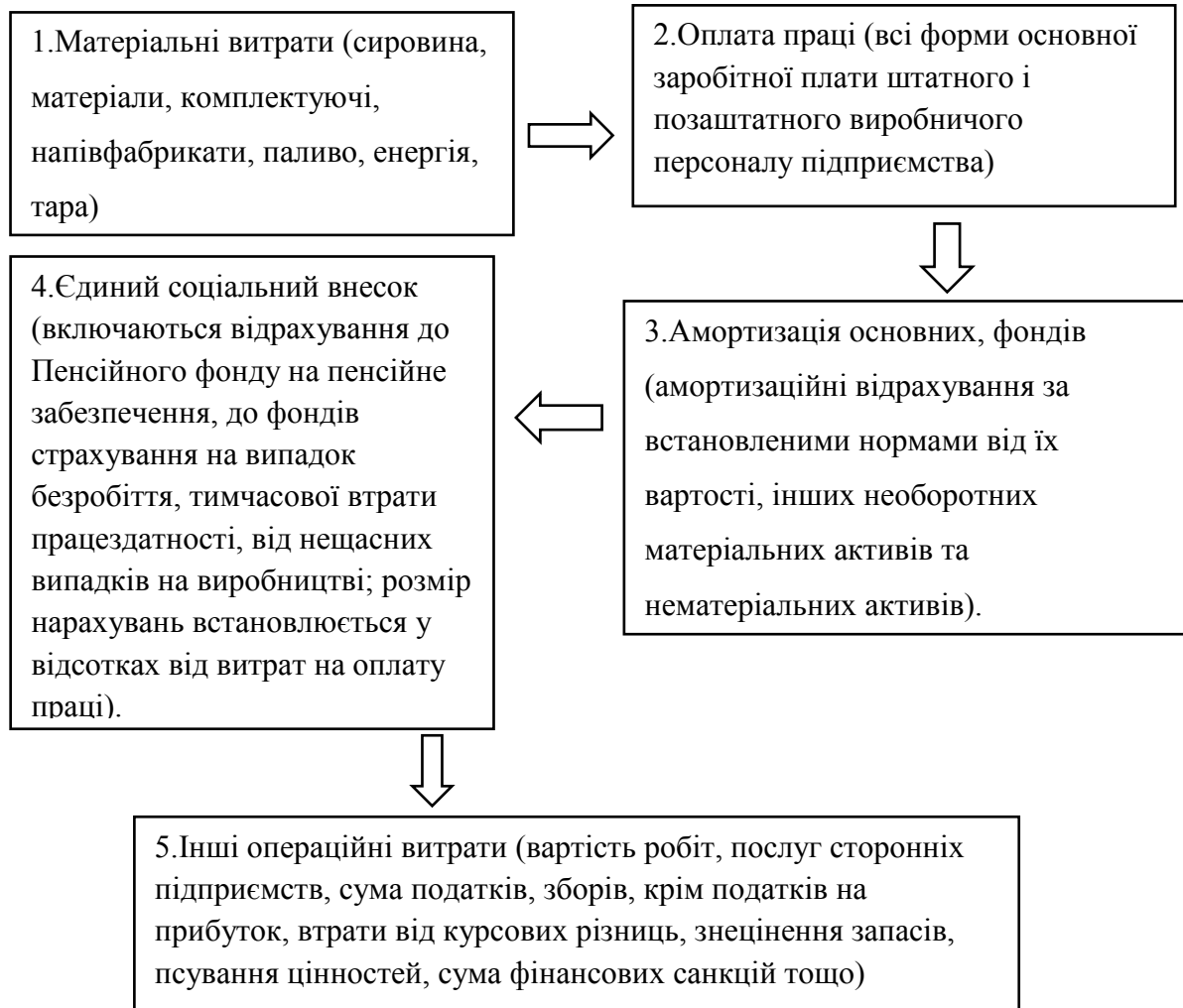

Рисунок 1.3 Класифікація елементів витрат на виробництво [1]

Статті витрат – це витрати, які відрізняються між собою функціями у виробничому процесі та місцем їх виникнення. За даними витратами відбувається формування собівартості одиниці продукції, тобто її калькуляція [3].

Відповідно до Національних стандартів бухгалтерського обліку в Україні перелік калькуляційних статей є наступним (Додаток Д).

Залежно від галузі список статей калькуляції можуть бути різні, наприклад, він може складатися з таких статей, як "покупні напівфабрикати і

комплектуючі вироби, знос інструментів і пристосувань цільового призначення, втрати від браку і т. д".

Статті витрат відрізняються від аналогічних елементів витрат тим, що в першому випадку враховуються тільки витрати на цей продукт, а в другому - всі витрати підприємства, незалежно від того, де і на які потреби були використані [6].

За допомогою аналізу витрат за калькуляційними статтями здійснюється оцінка розміру економії чи перевитрат при відхиленні фактичної собівартості від планової, визначається частка кожної калькуляційної статті в загальному відхиленні та формується висновок про оплато-, матеріало-, фондомісткість виробництва і, як результат, проводяться заходи щодо виявлення та реалізації зменшення собівартості продукції.

Для того, щоб підприємство мало змогу реалізувати свої функції, цілі та досягти головної мети - задоволення ринкової потреби споживача, у його продукції, а також отримання і максимізації прибутку, потрібно здійснювати певну кількість витрат. Дані витрати будуть спрямовуватися на формування і використання усіх видів виробничих ресурсів суб'єкта господарювання.

Отже, можна зробити висновок, що класифікація витрат має велике значення для планування, формування та регулювання витрат, тобто для їх ефективного управління та для управління діяльністю підприємства в цілому. Класифікація витрат є досить різноманітною та включає в себе різні їх види. Вони займають значне місце в діяльності підприємства, а тому потребують особливої уваги при їх аналізі [18].

1.2. Теоретичні основи обліку виробничих витрат підприємства

Правильно та доцільно організована система обліку витрат на підприємстві прогнозує забезпечення потреб управління і контролю в достовірній, різноманітній, доречній та своєчасній інформації про них. Таким

чином перед кожним підприємством виникає потреба організації обліку витрат в умовах господарювання та організаційно-виробничій структурі.

Виробничі витрати – основна та складна економічна категорія, яка є одним з обов’язкових факторів впливу на фінансові результати суб’єктів господарювання. Тому інформація про витрати займає основне місце в системі обліку як підприємством в цілому, та окремим структурним підрозділом. Необхідність дослідження виробничих витрат зумовлена тим, що вони є базою для створення собівартості продукції та цінової політики підприємства.

У зв’язку з недосконалістю у обліку чіткого трактування виробничих витрат головним етапом обліку є їх групування за певними кваліфікаційними ознаками. Найбільш чітко визначення виробничих витрат в обліку проводять за статтями витрат.

Так, згідно з П(с)БО 16 “загальновиробничі витрати – це витрати на амортизацію основних засобів та нематеріальних активів, витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, витрати на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, відрахування на соціальні заходи, медичне страхування робітників, витрати на охорону праці, техніку безпеки і охорону навколишнього природного середовища, тощо” [16].

Організація аналітичного обліку виробничих витрат проводиться за місцем виникнення і статтями витрат. Місцем виникнення виробничих витрат є виробничі підрозділи. Їх облік згідно з інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій ведеться на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» [9, 17].

Однією з найскладніших та найважливіших проблем організації обліку на підприємстві є вибір економічно раціонального та ефективного методу обліку витрат і методу калькулювання собівартості продукції [10].

Для обліку витрат підприємство може користуватися трьома варіантами ведення обліку:

- 1) використання виключно рахунків класу 9;
- 2) використання рахунків класу 8 і 9;
- 3) використання спрощеного Плану рахунків суб'єктами малого підприємництва.

Підприємство може самостійно обирати базу розподілу, яка найчіткіше показує зв'язок між виробничими витратами та обсягом готової продукції.

Щоб розділити загальну вартість загальновиробничих витрат підприємству необхідно [10]:

- 1) визначити показник нормальної потужності підприємства.
- 2) вибрати відповідну базу розподілу загальновиробничих витрат. База розподілу може відрізнитися від показника нормальної потужності підприємства, але обов'язково повинна відображати рівень виробництва [14, с. 101].
- 3) визначити планову величину показника бази розподілу, яка співвідноситься з показником нормальної потужності.
- 4) визначити планову величину постійних загальновиробничих витрат наступного року.»

Одним із головних методологічних питань організації обліку виробничих витрат на підприємствах є вибір більш доцільної моделі їх обліку, яка забезпечить оптимальне з'єднання, збалансованість та узгодженість різних видів існуючих методів і буде максимально адаптованою до вимог системи управління.

На думку Ю.О. Ночовна, Н.В. Прохар, «у такий спосіб можна виокремити вісім базових альтернативних моделей організації обліку витрат, зображених нами, а саме [14]:

- 1) модель обліку стандартних повних витрат за процесами;
- 2) модель обліку фактичних повних витрат за процесами;
- 3) модель обліку стандартних неповних витрат за процесами;

- 4) модель обліку фактичних неповних витрат за процесами;
- 5) модель обліку стандартних повних витрат за замовленнями;
- 6) модель обліку фактичних повних витрат за замовленнями;
- 7) модель обліку стандартних неповних витрат за замовленнями;
- 8) модель обліку фактичних неповних витрат за замовленнями;»

На теперішній час є певні розбіжності між формуванням собівартості продукції за системою калькулювання змінних витрат та процедурою, запропонованою Податковим кодексом.

Точно з цього приводу зазначає Озеран А., “що на перший погляд, аналізуючи п. 138.8 Кодексу, здається, що підприємствам України пропонується з метою оподаткування визначати собівартість реалізованих товарів за системою калькулювання змінних витрат”, але це не зовсім так, про що свідчить інформація, наведена в таблиці 1.1 (Додаток Д.2).

Отже, з метою ефективної організації обліку виробничих витрат було досліджено важливі засади, що полягають у наступному: узагальнено сучасні моделі та методи обліку виробничих витрат, досліджено облікові процедури зарахування виробничих витрат на формування собівартості продукції, узагальнено сучасні ідеї і підходи до існуючих методів обліку витрат і виокремлено альтернативні облікові моделі, що відповідають сучасним потребам обліку, зазначено існування принципових відмінностей між обліком витрат і калькулюванням собівартості, що пов’язані із різними об’єктами дослідження.

1.3. Методологічні засади аналізу виробничих витрат підприємства

Виробничі витрати є однією з головних якісних характеристик роботи підприємства, тому що вони визначають розмір прибутку, фінансовий стан, рентабельність та конкурентоспроможність підприємства.

Сьогодні для роботи підприємства дуже важливим є доцільний вибір методу обліку витрат та бази їх розподілу, оскільки від цього залежить повнота включення витрат до собівартості продукції і, як результат, зменшення або збільшення чистого прибутку, який є джерелом подальшого функціонування підприємства.

Витрати підприємства та собівартість продукції, що виробляється, є найважливішими узагальнюючими показниками використання всіх видів ресурсів, необхідних для сталого здійснення господарської діяльності.

Важливе значення у роботі підприємств надається аналізу виробничих витрат та калькулюванню собівартості продукції, тому що вони прямо відбиваються на фінансових результатах діяльності підприємства.

За допомогою аналізу виробничих витрат можна визначити прибутковість окремих сфер діяльності, отримувати інформацію про поточний стан виробництва і вносити корективи у звітному періоді, ефективно контролювати використання ресурсів. Порівняльна характеристика видів аналізу витрат і сфери їх застосування в роботі підприємства наведені в табл. 1.1

Таблиця 1.1 Порівняльна характеристика видів аналізу витрат і сфери їх застосування в роботі підприємства

№	Назва виду аналізу витрат	На виконання якої мети спрямований певний тип аналізу
1	Аналіз собівартості продукції загалом	— розрахунок ефективності роботи підприємств; — визначення рівня рентабельності продукції
2	Аналіз витрат за економічними елементами	— встановлення потреб підприємств в матеріальних, трудових, та ін. видах ресурсів
3	Функціонально-вартісний аналіз	— пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності продукції
4	Аналіз витрат за статтями калькуляції	— виконання асортиментної політики підприємства; — визначення величини нормованих запасів
5	Аналіз витрат на одну гривню товарної продукції	— визначення прибутковості підприємств від товарного випуску

		продукції
6	Аналіз собівартості одиниці продукції	— ведення цінової політики підприємства
7	Оперативний аналіз витрат	— ухвалення оперативних рішень

З цього випливає, що для кожного підприємства набір факторів, що впливають на вартість, є варіативним.

Тобто задля економії часу та найбільш ефективного аналізу витрат підприємству необхідно визначити, які завдання воно ставить перед собою.

При виборі методу аналізу витрат, доцільно враховувати такі критерії: зручність використання методу або комплексу методів для вирішення поставлених завдань; функції бухгалтерського обліку світових і внутрішніх економічних процесів, параметри методу промислового та індивідуальні властивості підприємства; простота використання методу.

В науковій літературі та на практиці застосовуються різні методи калькулювання собівартості продукції, переваги та недоліки, комплексна характеристика (Додаток Є).

Виходячи з даних, наведених у Додатку Є очевидно, що кожен метод має свої переваги та недоліки. Це дозволить підприємствам обирати відповідно до існуючих умов виробництва більш доцільний метод обліку витрат, використання якого дасть змогу виконувати контроль над ними, скоротити їх величину та збільшити, таким чином, ефективність роботи підприємства.

Таким чином, основною метою діяльності підприємства є своєчасне, повне і достовірне відображення фактичного розміру і складу виробничих витрат і контроль над використанням всіх видів виробничих ресурсів і виконаних робіт.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «РУМІКУБ»

2.1 Загальна характеристика діяльності ТОВ «Румікуб»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Румікуб» створене в листопаді 2013 року та діє відповідно до Конституції України, Господарського кодексу України, Цивільного Кодексу України, Закону України «Про господарські товариства», інших чинних нормативних актів України, Статуту.

Юридичною адресою ТОВ «Румікуб» є: 42006, Сумська область, м. Ромни, вул. Прокопенка, 106.

До основних видів діяльності ТОВ «Румікуб» із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД належать:

- 1) 14.12 Виробництво робочого одягу;
- 2) 15.20 Виробництво взуття
- 3) 45.31 Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів
- 4) 46.16 Діяльність посередників у торгівлі текстильними виробами, одягом, хутром, взуттям і шкіряними виробами
- 5) 46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту
- 6) 46.42 Оптова торгівля одягом і взуттям
- 7) 46.71 Оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами

До цього часу успішно працюють на ринку і постійно розширюють асортимент продукції. Спеціалізацією підприємства є виготовлення

корпоративного спецодягу, взуття, оптова торгівля автотранспортними деталями, паливом а також діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту. Також широкий вибір головних уборів, спеціального взуття і засобів індивідуального захисту.[8].

В своїй роботі використовують тільки високоякісні матеріали та сучасне обладнання. Це надає можливість виробляти дійсно якісний продукт.

Завжди враховують специфіку діяльності клієнтів і спостерігають за дотриманням технологічних процесів. «Румікуб» - це компанія, яка має власні виробничі ресурси та задовольняє потреби самих вимогливих клієнтів.

Вся продукція відповідає вимогам державних стандартів та має відповідні сертифікати. За останній час до числа постійних партнерів приєдналися такі підприємства , як:

- 1) ЗАТ "Чумак";
- 2) ТОВ "Кримська горільчана компанія";
- 3) ПАТ "Крюковський вагонобудівельний завод";
- 4) ВАТ "Кременчуцький сталеливарний завод";
- 5) ВАТ "Дніпровагонмаш";
- 6) ТОВ "Житомирський М'ясокомбінат";
- 7) ТОВ "Маріупольський судно-ремонтний завод";

Продукція підприємства користується великим попитом на національному ринку України.

Директор веде керівництво, організовує роботу і несе відповідальність за діяльність підприємства в межах наданих йому прав.

Підрозділи підприємства очолюються їх керівниками, яких призначає директор.

Відділ кадрів на підприємстві виконує функції обліку особового складу заводу, веде документацію по кадрах, оформлює прийом, перевід і звільнення працівників у відповідності з трудовим законодавством.[8].

ТОВ "Румікуб" самостійно: планує свою діяльність на основі замовлень і вимог на продукцію, матеріали, обладнання, товари, роботи,

послуги, організує матеріально-технічне забезпечення виробництва, придбання ресурсів, надає послуги за цінами, встановленими самостійно або на договірній основі, за винятком випадків державного регулювання цін і тарифів, визначених законодавством України, встановлює порядок і напрям списання коштів з рахунків підприємства, що здійснюється установами банку на його рахунок.

Розрахунки підприємства за своїми зобов'язаннями проводяться у порядку, встановленому Національним банком України; забезпечує бухгалтерський облік результатів роботи підприємства і складання фінансової, статистичної та іншої звітності за формами, затвердженими в установленому порядку, подання її в установлені терміни, а також органи державної податкової служби та державної статистики і несе відповідальність за її достовірність; здійснює розрахунки за своїми зобов'язаннями як у безготівковому порядку, так і готівкою, без будь-яких обмежень сум платежів згідно з вимогами законодавства України щодо здійснення розрахунків та касових операцій; встановлює форми, системи і розміри оплати праці працівників підприємства за погодженням з профспілковим комітетом, визначає Правила внутрішнього трудового розпорядку згідно з законодавством України; може встановлювати додаткові порівняно з законодавством України та колективним договором трудові і соціально-побутові пільги для працівників підприємства за згодою Правління при наявності коштів; несе відповідальність у встановленому законодавством України порядку за шкоду, заподіяну підприємству, здоров'ю і працездатності його працівників; забезпечує дотримання правил техніки безпеки, створює для працюючих на підприємстві безпечні умови праці, виконання вимог Законів України «Про охорону праці», «Про пожежну безпеку».

До органів управління Товариством належать Наглядова Рада Товариства, Загальні збори Акціонерів Товариства, Ревізійна комісія Товариства та Правління Товариства.

Щоб можна було отримати більш точне уявлення про діяльність даного господарюючого суб'єкта, необхідно розглянути основні фінансові та економічні показники.

Дані показники діяльності підприємства за період з 2017 по 2019 роки розраховані на основі Балансу і Звіту про фінансові результати (додаток В) наведені таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Загальні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Румікуб» за 2017-2019 рр., тис. грн.

Показник	Рік			Відхилення 2019/ 2017рр.
	2017	2018	2019	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	13722	16265	14133	411
Валовий прибуток	3784	4931	5512	1728
Чистий фінансовий результат	588	115	52	-536
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	9938	11334	8621	- 1317
Необоротні активи	2286	2423	2309	23
Оборотні активи	6461	5986	7132	671
Власний капітал	6205	6320	6372	167
Позиковий капітал	2542	2089	3069	527
Фінансовий результат від операційної діяльності	582	84	63	-519
Фінансовий результат до оподаткування	717	131	64	1193

Проаналізувавши дані, наведені в таблиці можна зробити наступні висновки про діяльність ТОВ «Румікуб» за період з 2017 по 2019 роки.

Чистий дохід від реалізації продукції за аналізований період збільшився на 411 тис. грн. і у 2019 році становив 14133 тис. грн. Це, безсумнівно, є позитивною тенденцією та зростанням обсягів випуску продукції.

У 2019 році порівняно із 2017 роком відбувається збільшення прибутку на 1728 тис. грн., що є позитивно впливає на діяльність даного суб'єкта господарювання.

Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за аналізований період зменшилася з 9938 до 8621 тис. грн. Це пов'язано зі зменшенням витрат на покращення якості продукції.

Якщо говорити про оборотні активи, то їх кількість збільшилася протягом даного періоду на 671 тис. грн. Необоротні активи протягом аналізованого періоду зросли на 23 тис. грн. і у 2019 році становили 2309 тис. грн.

Аналізуючи співвідношення оборотних та необоротних активів, можна спостерігати значне перевищення оборотних активів над необоротними. Отже, підприємство має досить мобільну структуру активів, а це сприяє прискоренню оборотності коштів. Адже необоротні активи є менш ліквідними, ніж оборотні.

Власний та позиковий капітал збільшувалися протягом усього періоду і у 2019 році становив відповідно 6372 тис. грн. та 3069 тис. грн. З вищенаведених даних можемо бачити переважання власних коштів над позиковими, що свідчить про зростання фінансової незалежності від зовнішніх інвесторів та кредиторів.

Таким чином, проаналізувавши загальні показники фінансового стану підприємства протягом 2017-2019рр., можна зробити висновок, що загалом всі його показники знаходяться у межах своїх нормативних значень та мають позитивні тенденції.

2.2 Організація обліку та документування виробничих витрат ТОВ «Румікуб»

Організація обліку виробничих витрат ТОВ «Румікуб» регулюється законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. № 996 - XIV.

Бухгалтерський облік на будь-якому підприємстві і в тому числі ТОВ «Румікуб» ведеться безперервно з першого дня реєстрації підприємства до його ліквідації. Питання з приводу організації бухгалтерського обліку на підприємстві входить до компетенції власників або посадової особи відповідно до законодавства і установчих документів.

Оскільки ТОВ "Румікуб" є суб'єктом малого підприємництва, то на підприємстві застосовується журнально-ордерній форма обліку, так що всі дані первинних документів та аналітичних звітів за витратами збираються і систематизуються в розділі I журналу-ордера №5, який ведеться за кредитом рахунків 90, 92, 93 і 94. Всі дані управління за звітний період потім переносять у фінансовий звіт суб'єкту малого бізнесу.

Облікова політика ТОВ «Румікуб» передбачає використання для обліку лише деякі рахунки 9 класу, а саме 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» та 94 «Інші витрати операційної діяльності».

Витрати, що пов'язані з операційною діяльністю на ТОВ «Румікуб» поділяються на прямі та непрямі.

Прямі витрати включають в себе: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на робочу силу, інші прямі витрати. Синтетичний облік прямих витрат відображається в дебеті активного рахунку 23 "Виробництво". На дебет відображають собівартість продукції на кредит амортизацію готової продукції (товарів, праці, послуг).

Непрямі витрати включають: додаткову заробітну плату і загальні витрати. З іншого боку, синтетичний облік непрямих витрат відображається на активному рахунку 91. Для дебету рахунку відображається сума визнаних витрат, для кредиту-щомісячна, за відповідним розподілом, списання на 23 і 90 рахунків.

Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, але не входять до собівартості реалізованої продукції в ТОВ "Румікуб" поділяються на адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

Основні кореспонденції відображення адміністративних витрат, витрат на збут та інших витрат від операційної діяльності в ТОВ «Румікуб» наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Відображення в обліку адміністративних витрат, витрат на збут та інших витрат операційної діяльності на ТОВ «Румікуб»

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	Сплачено послуги за проведений аудит	92	311
2	Нараховано заробітна плата адміністрації і соціальні внески на неї	92 92	66 65
3	Списано на фінансовий результат адміністративні витрати	791	92
4	Сплачено послуги реклами	93	311
5	Нараховано заробітна плата працівникам відділу збуту адміністрації і соціальні внески на неї	93 93	66 65
6	Списано на фінансовий результати витрати на збут	791	93
7	Відображено витрати від первісного визнання активів на дату балансу	940	23
8	Відображено витрати з виконання досліджень та розробок	941	13
9	Відображено собівартість реалізованих виробничих запасів	943	20
10	Відображено зменшення первісної вартості виробничих запасів, МШП	946	20
11	Списано інші витрати операційної діяльності на фінансові результати	791	94

Що стосується аналітичного обліку даних витрат, облік адміністративних витрат ведеться в розділі витратних елементів, спрямованих на обслуговування і управління виробництвом. Витрати на продаж зберігаються в статтях витрат, пов'язаних з відділом продажів. Аналітичний облік інших витрат на експлуатаційну діяльність ведеться в рамках типів статей витрат.

Отже, бухгалтерський облік на підприємстві ТОВ "Румікуб" як первинний, так і синтетичний та аналітичний облік витрат здійснюється точно, якісно, своєчасно, відповідно до планів і документів, а також відповідно до чинного законодавства. За результатами роботи інформація про всі витрати підприємства ТОВ "Румікуб" представлена у Звіті про фінансові результати.

Облік виробничих витрат в основному залежить від правильної документації витрат матеріальних, трудових і фінансових ресурсів [22].

Документація ТОВ “Румікуб” здійснюється за допомогою інструментів автоматизації. Складання документів відбувається в процесі здійснення економічних операцій, які відбуваються при реалізації економічних процесів і в процесі узагальнення даних про витрачання ресурсів для потреб управління.

Матеріали і сировина мають важливе значення на підприємстві, так документування надходження, наявності та використання даних ресурсів, є досить відповідальним процесом, який повинен забезпечити необхідну інформацію як для обліку, так і для контролю над рухом матеріальних цінностей. Схема документообігу, яка діє на ТОВ “Румікуб” зображена на рисунку 2.1

Рисунок 2.1- Схема документообігу на ТОВ “Румікуб”

Сьогодні порядок документального відображення економічних операцій регулюється на законодавчому і нормативному рівні. Так, вимоги до оформлення документів регулюються "Положенням про документальне забезпечення обліку записів" № 88 від 24.05.1995 р.

Відповідно до норм законодавства, всі первинні документи підприємства, складаються на бланках стандартних форм, затверджених

Державної служби статистики, а також на бланках спеціалізованих форм, затверджених відповідними міністерствами і відомствами [11,12].

Витрати на виробництво спеціалізованої продукції яку виготовляє та реалізує підприємство представлені прямими матеріальними витратами, та іншими прямими витратами. У свою чергу, ці витрати відображуються затвердженими документами. Первинні документи з обліку виробничих витрат, що застосовуються на підприємстві ТОВ “Румікуб” (Додаток Ж).

Списання сировини і матеріалів на виробництво відповідно до первинних і зведених документів не регулюється нормативними нормами. Таким чином, визначається, що підприємство може формувати в будь-якій формі ці документи, але відповідно до вимог до складання первинних документів. Однак на основі деяких тільки первинних документів прямі матеріальні витрати не можуть бути підсумовані [7].

Основним джерелом інформації в бухгалтерському обліку є первинні документи, які потребують уточнення та вдосконалення для ТОВ "Румікуб". Використання пропонованих первинних документів для обліку витрат виробництва (акт витрати сировини, матеріалів, напівфабрикатів, допоміжних матеріалів до виробництва, наряди на виконання робіт) дозволить поліпшити первинний облік на основі створення інших об'єктів обліку і сприяє створенню оптимальної обліково-контрольної інформації для потреб управління.

2.3 Аналіз ефективності витрат ТОВ «Румікуб»

Дослідження структури та динаміки витрат, а також постійний контроль за ними необхідні для оцінки ефективності функціонування кожного підприємства.

У таблиці 2.3 на основі даних фінансової звітності представлено динаміку та структуру витрат підприємства.

Проаналізувавши динаміку та структуру витрат підприємства, можна сказати, що найбільшу частку у структурі протягом аналізованого періоду займає собівартість реалізованої продукції. Це може негативно позначитись на діяльності підприємства, так як підвищення собівартості знижує конкурентоспроможність продукції підприємства на ринку. Але, збільшення собівартості не завжди виступає лише негативним показником. Підвищення собівартості продукції підприємства може відбуватися через розширення виробництва, відкриття нового виду продукції тощо. Найменшу частку відповідно займають витрати на збут (близько 1%), які мають тенденцію до збільшення.

Таблиця 2.3 – Динаміка та структура витрат ТОВ «Румікуб» за 2017-2019рр.

Показник	Рік						Відхилення за рік (+/-)	
	2017		2018		2019		2018	2019
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	тис. грн.
Собівартість реалізованої продукції	9938	58,52%	11334	68,82%	8621	61,20%	396	2713
Адміністративні витрати	2902	17,09%	3275	19,89%	4116	29,22%	73	41
Витрати на збут	142	0,84%	149	0,90%	128	0,91%	7	21
Інші операційні витрати	3871	22,79%	1695	10,29%	1210	8,59%	2176	485
Податок на прибуток	129	0,76%	16	0,10%	12	0,09%	113	4
Усього витрат і відрахувань	16982	100%	16469	100%	14087	100%	513	2382

Протягом 2017-2019рр. адміністративні витрати збільшилися і відбулося збільшення їх частки у структурі витрат протягом періоду. Інші операційні витрати за аналізований період різко зменшилися із 23% до 9%. Причиною такого різкого зниження може слугувати зменшення безнадійної дебіторської заборгованості, витрат від знецінення запасів, собівартість реалізованих виробничих запасів та витрат на утримання об'єктів соціально-

культурного призначення. Оскільки протягом усього періоду відбулося зменшення чистого фінансового результату, то відповідно, зменшився і податок на прибуток із 129 тис. грн. у 2017 році до 12 тис. грн. у 2019 році.

Загальна сума витрат впродовж розглянутих трьох років зменшилася з 16982 тис. грн. у 2017 році до 14087 тис. грн. у 2019 році. Це відбувалося в основному за рахунок зниження таких статей витрат, як собівартість реалізованої продукції та інших операційних витрат.

Рух грошових коштів від операційної діяльності наведено в табл. 2.4

Таблиця 2.4– Рух грошових коштів від операційної діяльності ТОВ «Румікуб» за 2017-2019рр.

Показник	Рік			Відхилення 2019/2017рр.	
	2017	2018	2019	тис. грн.	%
Дохід від реалізації продукції	16412	18104	13780	-2632	83,96
Цільове фінансування	228	0	14	-214	6,14
Інші надходження від операційної діяльності	1677	893	2883	1206	171,91
Витрачання на оплату товарів, робіт, послуг	6237	6840	6230	-7	99,89
Оплата праці і відрахування на соціальні заходи	8381	7789	7497	-884	89,45
Податкові платежі	2848	3092	2518	-330	88,41
Інші виплати від операційної діяльності	522	3169	2730	2208	522,99
Чистий рух коштів від операційної діяльності	329	-1889	-863	-1192	-262,31

Проаналізувавши рух грошових коштів від операційної діяльності, слід зазначити, що найбільшу питому вагу займають грошові надходження від реалізації продукції. Варто відмітити, що їх обсяг протягом періоду має нестабільну тенденцію. Найменшу частку в структурі руху коштів від операційної діяльності займають надходження від цільового фінансування. Протягом 2017-2019 рр. вони зменшуються і становлять 14 тис. грн. Проаналізувавши витрати на операційну діяльність слід зазначити, що інші виплати від операційної діяльності збільшилися і у 2019 році становлять 2730 тис. грн., а всі інші витрати протягом 2017-2019 рр. показують

тенденцію до зменшення. В цілому чистий рух коштів від операційної діяльності в 2017 році становив 329 тис. грн., а в 2019 році вони становили - 863 тис. грн. Причиною цього збільшення стало переважання доходів над витратами підприємства.

Отже, можна зробити висновок, що найбільшу питому вагу серед операційних витрат займають витрати на оплату праці (приблизно 42,5-47,5% за період). На другому місці за вагомістю у загальній структурі знаходяться матеріальні витрати, обсяг яких протягом усього періоду зростає і у 2019 році становить 5759 тис. грн.

Таблиця 2.5 – Розподіл операційних витрат ТОВ «Румікуб» за елементами протягом 2017-2019 рр.

Елементи витрат	Рік						Відхилення за період	
	2017		2018		2019		Тис. грн.	%
	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%		
Матеріальні витрати	158	36,3%	6355	40,9%	5759	37,9%	601	111,7%
Витрати на оплату праці	030	42,5%	7163	46,1%	7205	47,5%	1175	119,5%
Відрахування на соціальні заходи	408	17,0%	1573	10,1%	1814	11,9%	-594	75,3%
Амортизація	16	0,8%	103	0,7%	114	0,8%	-2	98,3%
Інші операційні витрати	87	3,4%	343	2,2%	290	1,9%	-197	59,5%
Разом	4199	100%	15537	100%	15182	100%	983	106,9%

Наступними за значимістю витратами є відрахування на соціальні заходи, які займають приблизно 12% у загальній структурі та зменшилися за весь аналізований період на 594 тис. грн. Варто зауважити, що амортизація має нестабільну тенденцію протягом 2017-2019рр. та займає найменшу частку (менше 1%) у структурі операційних витрат підприємства.

Частка інших операційних витрат підприємства протягом періоду має тенденцію до зменшення. Загальна сума операційних витрат протягом аналізованого періоду збільшилася з 14199 тис. грн. у 2017 році до 15182 тис. грн. у 2019 році. На її зростання вплинуло збільшення всіх статей операційних витрат підприємства, окрім відрахування на соціальні заходи.

Таблиця 2.6 - Система основних економічних показників ефективності формування витрат ТОВ «Румікуб» за 2017-2019рр.

Показник	Рік			Зміна за період (+/)
	2017	2018	2019	2019/2017
Коефіцієнт покриття реалізованих виробничих витрат	1,38	1,44	1,64	0,26
Коефіцієнт окупності реалізованих виробничих витрат	0,72	0,70	0,61	0,11
Коефіцієнт покриття адміністративних витрат	4,73	4,97	3,43	-1,29
Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	0,21	0,20	0,29	0,08
Коефіцієнт покриття витрат на збут	96,63	109,16	110,41	13,78
Коефіцієнт окупності витрат на збут	0,01	0,01	0,01	0,00
Коефіцієнт покриття інших операційних витрат	3,54	9,60	11,68	8,14
Коефіцієнт окупності інших операційних витрат	0,28	0,10	0,09	0,20
Рентабельність операційних витрат	0,04	0,01	0,004	-0,04
Чиста рентабельність операційних витрат	0,04	0,01	0,003	-0,04

За даними таблиці можна сказати, що реалізовані виробничі витрати були сформовані досить ефективно, адже коефіцієнт покриття реалізованих виробничих витрат за період зріс на 0,26 грн. і у 2019 році 1 грн. виробничих витрат створює 1,64 грн. чистого доходу. Відповідно значення окупності реалізованих виробничих витрат також зросло на 0,11 грн.

Оцінюючи формування адміністративних витрат можна бачити те, що воно було не досить ефективним, адже даний показник зменшується і у 2019 році на 1 грн. адміністративних витрат припадає 3,43 грн. чистого доходу. Коефіцієнт окупності адміністративних витрат протягом 2017-2019 років збільшився на 0,08.

Щодо витрат на збут, то необхідно зазначити, що вони порівняно з іншими видами витрат принесли підприємству найбільший обсяг чистого доходу, який протягом аналізованого періоду збільшився на 13,78 грн.

Аналізуючи формування витрат від іншої операційної діяльності, можна сказати, що їх здійснення є досить таки ефективним, оскільки обсяг чистого доходу, який одержувало підприємство від витрачання 1 грн. даного виду витрат у 2017-2019 рр. збільшилося на 8,14 грн., а це свідчить про те, що підприємству необхідно здійснювати менше інших операційних витрат для 1 грн. чистого доходу.

Підприємство не веде фінансової та інвестиційної діяльності, то розрахунок ефективності витрат від даних видів діяльності не є доцільним.

Оскільки підприємство здійснювало лише звичайну діяльність, то показники рентабельності та чистої рентабельності мають однакове значення.

Загалом протягом періоду чиста рентабельність зменшилася, що було зумовлено зниженням чистого фінансового результату (чистого прибутку) у 2019 році порівняно із 2017-2018 рр. та погіршенням рентабельності діяльності підприємства.

Таблиця 2.7 – Оцінка чистого руху грошових коштів ТОВ «Румікуб» за 2017-2019 рр., тис. грн.

Показник	Рік			Відхилення за період	
	2017	2018	2019	тис. грн.	%
Чистий рух грошових коштів від операційної діяльності	329	-1889	-863	-1192,0	-262,3
Чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності	79	-193	1	-78,0	1,3
Чистий рух грошових коштів від фінансової діяльності	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Чистий рух коштів за звітний період	408,0	-2082	-862	-1270,0	-211,3

Проаналізувавши чистий рух грошових коштів підприємства у розрізі окремих видів діяльності, можна сказати, що у 2017 році якість грошового потоку характеризується як середня, адже $ЧГПОД > 0$, $ЧГПІД > 0$, $ЧГПЗАГ > 0$.

Це свідчить про те, що операційна діяльність підприємства забезпечує достатню кількість коштів для здійснення операційних витрат, фінансування інвестиційних потреб. Протягом 2018-2019 років спостерігається погіршення значень показників, тобто кризова якість чистого грошового потоку, адже $ЧГПОД < 0$, $ЧГПІД < 0$, $ЧГПЗАГ < 0$ [13].

На рисунку 2.2 зображено динаміку чистого грошового потоку від всіх видів діяльності для більш наочного його сприйняття.

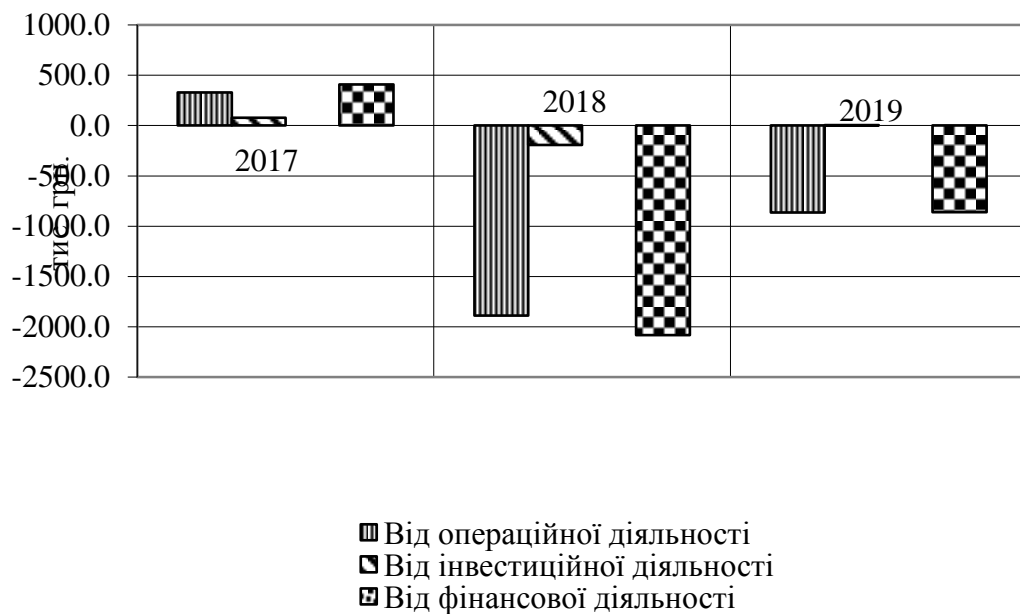

Рисунок 2.2 - Динаміка чистого грошового потоку ТОВ «Румікуб» за 2017-2019 рр.

Таким чином, результати проведеного аналізу свідчать про те, що підприємство при формуванні Звіту про рух грошових коштів використовує прямий метод. Результати аудиторської перевірки фінансової звітності ТОВ «Сумикооп-аудит» свідчать про те, що на досліджуваному підприємстві не відбувалося порушення норм чинного законодавства.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ТА МЕТОДІВ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ У ТОВ “РУМІКУБ”

3.1 Шляхи зниження та вдосконалення структури виробничих витрат на підприємстві

У ринкових відносинах підхід до планування витрат і виробничих результатів повинен змінитися. Підприємство може самостійно визначити методи розрахунку продукції та суму вартості її випуску, що відповідає міжнародній бухгалтерській практиці.

Проте, при складанні планових калькуляцій на підприємствах завищуються матеріальних витрат, що пов'язано з відсутністю інформації про рівень цін сировини і матеріалів, які входять до складу матеріальних витрат.

Аналіз витрат електроенергії на виробництво продукції показав, що діюча в даний час система відпуску та оплати електричної енергії побудована за витратним механізмом, тобто за таких умов, ні виробник, ні споживач не зацікавлені в її економії. Компанія Румікуб замовляє значно вищий ліміт на потребу в електриці, ніж насправді споживає. Підприємство платить за замовлений ліміт електроенергії, а не фактично споживані обсяги. В кінцевому рахунку, підприємство включає в себе виробничі витрати в заявленій електроенергії, яка часто перевищує реальну вартість, що призводить до зростання цін.

Ще одна проблема-дострокова оплата за електрику, яку вони використовують. Тому застосовуються санкції у вигляді штрафу, який входить у вартість продукції.

За існуючих умов, коли законом не встановлено відповідальність за завищення витрат, відсутній правовий механізм, інтерес до її скорочення і контролю над нею з боку держави, щоб вирішити, чи є обмеження на

зростання витрат і цін неможливо. Тільки створивши економічний інтерес до зниження витрат виробництва, ця проблема може бути вирішена.

Реалізація запропонованого механізму позитивно позначиться на створенні сприятливого інвестиційного клімату, оскільки капітальні витрати, що не входять до складу виробничих витрат, не будуть обкладатися податком. Це сприятиме впровадженню досягнень у науково-технічному прогресі, реалізація яких, у свою чергу, стане передумовою для подальшого зниження витрат виробництва.

Зниження витрат виробництва включає зниження витрат на кожен елемент його структури. Основні способи цього скорочення на основних розділах витрат (Додаток 3).

Виходячи з вищесказаного, можна привести наступні заходи для оптимізації витрат і підвищення рентабельності підприємства (рисунок 3.1).

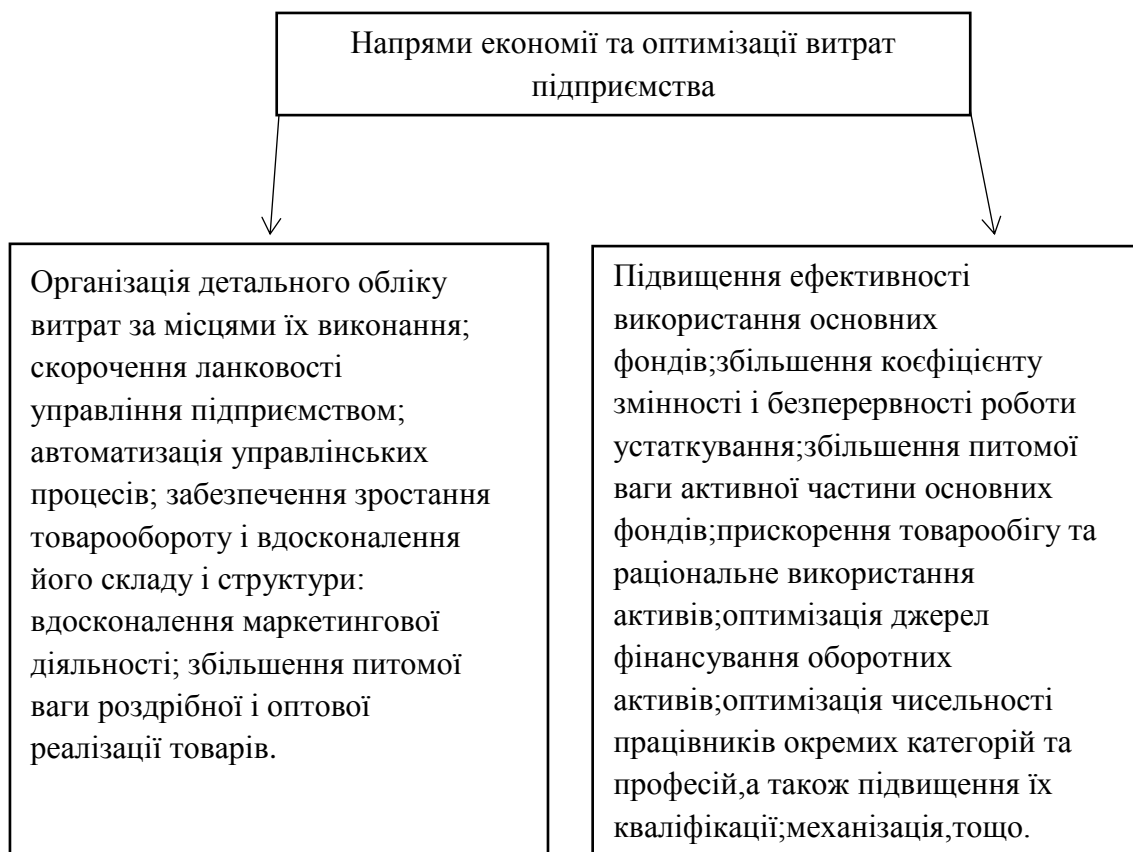

Рисунок 3.1 – Характеристика найважливіших напрямів оптимізації та економії витрат

Непродуктивні виробничі витрати (штрафи, відшкодування збитків тощо), як правило, пов'язані з низьким рівнем технологічної та виконавчої дисципліни в ТОВ "Румікуб", невиконання підприємством своїх договірних зобов'язань, несвоєчасне проведення платежів, порушення законів, що регулюють господарську діяльність. Тому цілком зрозумілий характер заходів щодо зниження рівня непродуктивних витрат.

3.2 Шляхи оптимізації виробничих витрат на підприємстві

Виробничі витрати ТОВ "Румікуб" є одним з важливих показників, який характеризує якісні зміни в техніці, технології, організації праці та виробництва. Оптимізація виробничих витрат є однією з основних умов зростання прибутку підприємства, підвищення рентабельності та ефективності його роботи.

Вивчення складу, структури і тенденцій зміни витрат виробництва дозволяє виявити джерела і фактори їх оптимізації та зниження [40].

Провівши аналіз складу та структури витрат ТОВ «Румікуб» було виявлено, що у загальній структурі витрат досить значну частку займають постійні витрати, а тому підприємству необхідно звернути на це увагу та знайти можливі шляхи їх зменшення.

Оскільки протягом аналізованого періоду відбулося зростання адміністративних та матеріальних витрат, то для їх зменшення підприємству необхідно:

- підвищити контроль за здійсненням адміністративних витрат за статтями з метою уникнення непередбачених витрат;
- пошук надійних контрагентів, які здатні своєчасно виконати всі умови договору поставки;
- здійснювати нормування адміністративних витрат, встановлюючи максимально можливу відносну величину адміністративних витрат у загальних витратах;

- можливість оптимізації асортименту товарів;
- здійснювати аналіз ефективності роботи працівника управлінського персоналу та рівня його компетентності;
- дотримуватись критерію відповідності зарплаті працівника управлінського персоналу його професійним якостям [44].

Також відбулося збільшення такої статті постійних витрат, як витрати на збут і тому для того, щоб це не почало негативно впливати на діяльність підприємства необхідно:

- переглянути ефективність від витрачання коштів на рекламу та маркетингові дослідження ринку. Для цього необхідно систематично проводити аналіз коштів, необхідних для здійснення цих заходів та економічних результатів діяльності підприємства;

- розрахувати оптимальний маршрут для транспортування готової продукції за якого була б зменшена відстань перевезень та відповідно зменшити транспортні витрати. Також необхідно проводити комплексні заходи по вдосконаленню організації робіт, пов'язаних із навантаженням продукції на транспортний засіб, оптимізацією заповнення транспорту за вантажопідйомністю та обсягом;

- переглянути витрати, які здійснюються на ремонт тари та гарантійний ремонт підприємства в цілому;

- безперервність поставок матеріальних ресурсів для запобігання збоїв у виробництві та забезпечення ритмічного, економічно ефективного використання обладнання;

- підвищити ефективність утримання складських запасів за рахунок створення необхідних умов для правильного зберігання товару, забезпечення узгодженості його транспортування[28].

Також підприємству варто звернути увагу і на зниження змінних витрат, а головне на зменшення собівартості продукції, яка займає досить значну частку у структурі змінних витрат [44].

Оскільки найбільшу частку у структурі займають витрати на оплату праці, які до того ж протягом аналізованого періоду збільшилися, що було пов'язано зі збільшенням мінімальної заробітної плати, то доцільним є розглянути шляхи зменшення саме даної статті витрат. Таким чином, оптимізація витрат на оплату праці включає:

- раціональна організація роботи (забезпечення фронтом роботи протягом усього робочого дня кожного співробітника);

- поліпшення використання робочого часу за рахунок усунення можливих втрат;

- контроль дотримання встановлених ставок (в умовах самостійної форми заробітної плати), а також кількість фактично відпрацьованого часу (в умовах використання обмежених форми заробітної плати) [32];

- усунення або запобігання втрати робочого часу з вини адміністрації та витрат, пов'язаних з виправленням бракованих матеріалів;

- підвищення продуктивності праці [32].

Отже, до резервів зниження собівартості можна віднести:

- ефективне використання сировини, матеріалів, палива, енергії та скорочення витрат на одиницю продукції без зниження якості продукції;

- скорочення витрат живої праці на одиницю продукції, підвищення продуктивності праці;

- скорочення витрат на реалізацію продукції за рахунок удосконалення форм збуту;

- зменшення витрат від браку та ліквідація непродуктивних витрат [6];

- зниження собівартості унаслідок зміни структури й обсягу продукції, що спричиняє зниження умовно-постійних витрат у результаті зростання обсягу виробництва;

- зниження частки запасів;

- застосування економічних видів сировинних і матеріальних ресурсів.

Таким чином, діяльність будь-якого підприємства з моменту його створення пов'язана з різними видами витрат, тому витрати займають майже головне місце в створенні прибутку підприємства. Необхідно провести аналіз всіх показників господарської діяльності підприємства, щоб можна було визначити резерви по скороченню витрат підприємства. Проміжний контроль витрат підприємства дозволяє на основі результатів декількох операційних періодів розробити ефективну методологію управління звичайними витратами для конкретного суб'єкта господарювання.

Отже, вважаю, що на підприємстві ТОВ «Румікуб» повинна бути проведена оптимізація постійних та змінних витрат, а саме адміністративних витрат та витрат на збут, собівартості і зокрема витрат на оплату праці. Саме після проведення необхідних заходів щодо оптимізації обсягу даних витрат підприємству вдасться налагодити стабільну прибуткову діяльність та з кожним роком покращувати свою фінансово-господарську діяльність.

ВИСНОВКИ

Для забезпечення фінансової стабільності та зменшення ймовірності ризиків банкрутства необхідно ретельно аналізувати показники внутрішньогосподарської діяльності на рівні підприємства, враховувати можливий вплив різних чинників для встановлення оптимальних пропорційних співвідношень обсягів результатів діяльності. Одним із найвагоміших чинників, що впливають на результати фінансово-господарської діяльності підприємства є витрати.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи було обрано ТОВ «Румікуб». Аналіз фінансового стану даного підприємства говорить про те, що майже всі розраховані показники знаходяться у межах своїх нормативних значень та мають позитивну тенденцію до покращення. Проведений аналіз стверджує про достатню фінансову автономію та незалежність від зовнішніх джерел фінансування.

На основі фінансово-господарської характеристики ТОВ «Румікуб» було виявлено розширення діяльності підприємства, адже дане підприємство постійно збільшує обсяги випуску та собівартості продукції.

Після дослідження складу та структури витрат підприємства, можна зробити висновок, що ТОВ «Румікуб» проводить лише операційну діяльність і зовсім не веде фінансової та інвестиційної, а тому відповідно і не здійснює фінансових та інвестиційних витрат.

У ході аналізу витрат було визначено, що для врегулювання поточної діяльності та її покращення в майбутньому підприємству необхідно оптимізувати витрати та здійснити наступні заходи:

- оптимізувати рівень постійних витрат за рахунок адміністративних витрат шляхом підвищення контролю за статтями з метою уникнення непередбачених витрат та здійснювати нормування адміністративних витрат, встановлюючи максимально можливу відносну величину адміністративних

витрат у загальних витратах. Додатковим резерву, оптимізація постійних витрат можуть бути витрати на продаж шляхом безперервного постачання матеріальних ресурсів, що запобігає простою у виробництві і забезпечує ритмічні, економічно ефективного використання обладнання та підвищення ефективності утримання складських запасів шляхом створення необхідних умов для належного зберігання товарів.

- зменшити рівень змінних витрат через оптимізацію собівартості, зокрема витрат на оплату праці

- шляхом підвищення продуктивності праці та здійснювати регулярний оперативний контроль за правильністю нарахування загальної суми заробітку.

Облікова політика ТОВ «Румікуб» передбачає застосування для обліку витрат звітного періоду лише деякі рахунки класу 9 «Витрати діяльності», а саме 90, 91, 92, 93 та 94.

За допомогою пропонованих поліпшень організації обліку виробничих витрат ТОВ "Румікуб" змінить систему обліку та облікового процесу, підвищить рівень управління бізнесом. Впровадження системного підходу з використанням ефективної системи управлінського обліку витрат за центрами відповідальності, забезпечити раціональну побудову інформаційної системи та сприятиме поліпшенню управління витратами. На основі результатів проведеного дослідження дійшли висновку, що ефективно ведення бухгалтерського обліку неможливе без впровадження автоматизованої обробки облікової інформації, запропоновані шляхи вдосконалення обліку витрат в умовах автоматизації повинні здійснюватися на підприємстві.

Отже, після проведення заходів щодо оптимізації обсягу постійних та змінних витрат підприємству вдасться налагодити стабільну прибуткову діяльність та зменшити негативний вплив витрат на фінансово-господарську діяльність підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства : підручник. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Бондаренко Н. М., Безкоморна О. Д. Сутність та класифікація витрат підприємства. *Вісник Дніпропетровського університету*. Дніпро, 2014. В.8 (2). С. 111-116. Серія «Економіка».
3. Гриньова В. М., Коюда В. О. Фінанси підприємств: навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ: Знання-Прес, 2007. 424 с.
4. Грицай О. І. Сутність витрат промислового підприємства. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. Збірник наукових праць. 2009. В.2 (7). С. 68-72.
5. Давидович І. Є. Управління витратами: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
6. Данілов О. Д., Паєнтко Т. В. Фінанси підприємства у запитаннях і відповідях: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
7. Дубей Ю.В. Оперативне і стратегічне управління витратами на промисловому підприємстві. *Економічний вісник. Сер. Економіка підприємства*. 2017. № 1. С. 125-132.
8. Історія розвитку ТОВ «Румікуб» : веб-сайт. URL: <https://rumikub.ucoz.ua/> (дата звернення 15.05.2020).
9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом М-ва №291 від 30.11.99 р. із змінами та доповненнями : веб-сайт. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/> (дата звернення 09.05.2020).
10. Карпушенко М. Ю. Організація обліку: навч. посіб. Харківська національна академія міського госп-ва. Харків: ХНАМГ, 2011. 241с.

11. Ковалев В. В. Фінансовий аналіз: *Управління капіталом. Вибір інвестицій. Аналіз звітності. Фінанси і статистика*. 2006. № 7. С. 23-28.
12. Коцур С.М. Стратегічне управління витратами з використанням методу дерева цілей. *Науковий вісник*. 2012. №5. С.25-32.
13. Миронова Р.М. Напрямки зниження та шляхи вдосконалення структури виробничих витрат. веб-сайт. URL: http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/62196.doc.htm (дата звернення 01.06.2020)
14. Мокієнко Т. В. Управління витратами у системі стратегічного менеджменту підприємства. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2010. № 2. С. 205-208.
15. Озеран А. Проблеми узгодження стандартів (правил) бухгалтерського обліку і норм податкового кодексу у частині загальновиробничих витрат та їх відображення у фінансовій звітності. *Бухгалтерський облік та аудит: науково-практичний журнал*. 2011. №3. С. 13-17.
16. Осауленко К.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління і розвитку суб'єктів підприємництва. *Проблемні аспекти обліку та аналізу витрат підприємства*: зб.матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 2020 р. Харків: ХНАДУ, 2020 С.75-80.
17. Остапенко Т. Класифікація витрат підприємства. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2013. В.1(8). С. 238-246.
18. Панасюк В.М. Витрати виробництва: управлінський аспект. Тернопіль: Астон, 2005. 288 с.
19. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник. Київ : КНЕУ, 2001. С.460.
20. Податковий кодекс України: Відомості Верховної Ради України від 04.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 05.05.2020)
21. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку №16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999р. №318 із змінами від

- 25 вересня 2009р. №1125. веб-сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 09.05.2020).
22. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: наказ М-ва фінансів України від 30.11.99 № 291 *Нове діло*. 2000. № 15 С.34.
23. Попович П.В., Попович Я.П. Операційний аналіз прибутку в складі маржинального доходу. *Сер. Економічний аналіз*. 2008. В.2(18). С. 241-245.
24. Річна фінансова звітність ТОВ «Румікуб» : веб-сайт. URL: <https://smida.gov.ua> (дата звернення 19.05.2020).
25. Рябенко Г.М. Щодо економічної сутності витрат та їх класифікації. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*. 2013. В.6 (44).С.319-321.
26. Севастьянов Р.В., Рябко Д.В. Шляхи та фактори зниження собівартості продукції промислового підприємства. *Сер. Ефективна економіка*. 2015. № 5.С.125-138.
27. Скригун Н. Л. Економічна сутність категорії витрат виробництва. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. № 4. С. 6-13.
28. Смірнова П.В. Управління витратами. Харків: ФОП Шейніна О.В., 2016. С.96.
29. Турило А. М., Кравчук Ю. Б., Турило А. А. Управління витратами підприємства: навч. посіб. Київ: *Центр навчальної літератури*. 2009. С. 315.
30. Фізлова Л. Д., Харченко В. О. Витрати підприємства, їх значення та вплив на ефективність роботи підприємства. *Культура народів Причорномор'я*. 2013. С. 101-105.
31. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат. Київ : Таксон, 2000. С. 520.
32. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб`єктів господарювання: навч.посіб.Київ: ЦУЛ, 2007. С.320.

33. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств. Київ: Ніка-Центр; Ельга, 2002. С. 360.
34. Хорнгрен Ч.Т., Фостер Дж. Управленческий учет. пер. с англ. СПб, 2014. С. 1005.
35. Цветкова Н. Сучасна організація обліку та складання звітності для прийняття управлінських рішень. Бухг. облік і аудит. 2008. № 3. С. 14-27.
36. Цимбалюк Л. Г., Скригун Н.П. Чинники, резерви та шляхи зниження витрат виробництва як основа зменшення ціни товару : *Вісн. Бердян. ун-ту менеджменту і бізнесу*. 2011. № 3 (15). С. 88-95.
37. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2002. С. 656.
38. Череп А.В. Управління витрати суб'єктів господарювання : монографія. Харків: ІНЖЕК, 2006. С. 368.
39. Чебанова Н.В., Василенко Ю.А. Бухгалтерський фінансовий облік : посібник. Київ: Академія, 2002. С. 627.
40. Шевченко Т.Є., Зленко О.А. Методологічні засади розробки заходів зі зниження витрат на підприємстві. *Сучасні проблеми економіки та підприємництва*. 2014. В.13. С. 300-306.
41. Шендригоренко М. Т. Адміністративні витрати в системі ефективного управління фінансовою діяльністю підприємства: *Наукові записки. Сер. Економіка*. 2011. В.18. С.448-452.
42. Школьник І.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Цент учбової літератури, 2016. С. 368.
43. Юхименко П. І., Леоненко П.М. Історія економічних учень : навч. посібник. Київ: Знання-Прес, 2000. 200 с.
44. Явтушенко О.С., Андрусь О.І. Шляхи зниження собівартості продукції на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2013. № 4. С .1-2.

45. Янчева Л.М., Ільченко М.О. Витрати: дефініції визначення та класифікація. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. зб. наук. праць: 2011. – В.2 (14). С.31-37.
46. Яхтер А. Шляхи оптимізації витрат підприємства в сучасних ринкових умовах. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2015.В.36. Ч.1. Т.2. С. 158-163.

ДОДАТКИ

SUMMARY

Osaulenko K.V. Accounting and analysis of production costs of the enterprise. - Bachelor's qualification work. Sumy state University, Sumy, 2020

The article deals with the essence of the organization of recognition, evaluation and subsequent accounting of production costs and methods of their optimization. The main problematic aspects of cost accounting and analysis are highlighted. The main ways to optimize production costs by improving the process of accounting and cost analysis have been developed.

Keywords: accounting, costs, analysis, methods, optimization, accounting policy.

АНОТАЦІЯ

Осауленко К.В. Облік та аналіз виробничих витрат підприємства. – Кваліфікаційна робота бакалавра. Сумський державний університет, Суми, 2020 р.

У роботі розглядається сутність організації визнання, оцінки і подальшого обліку виробничих витрат і методи їх оптимізації. Виділено основні проблемні аспекти обліку та аналізу витрат. Розроблено основні шляхи оптимізації виробничих витрат шляхом вдосконалення процесу обліку та аналізу витрат.б

Ключові слова: облік, витрати, аналіз, методи, оптимізація, облікова політика, кошторис.